Цана асобнага нумару 15 гр. У гэтым нумары 6 старонак. Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 87 (138). Вільня, Субота 26 Лістападу 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Нахай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
Вільня, Вострабрамская 8—1.
(Wilno, ul. Ostrobramska 8—1):

Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзінах апрача сьвята.

Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:
на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.
Для заграніцы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Ізноў тое самае.

У адным з папярэдніх нумароў, у артыкуле „Нашыя апякуны“, на аснове фактаў, мы даказалі, што польская газэта „Кур'ер Віленскі“ аднолькава варожа адносіцца да беларускага руху, як і „Дзеньнік Віленскі“; калі і ёсьць нейкая рожніца, то толькі ў способах барацьбы з беларускім рухам. Адчак ня гледзячы на гэта „Праца“, якая мае прэтэнсію да апекі над беларускай работніцкай класай у № 6, у артыкуле „Навет чужыя разумеюць!...“ паміж іншым цьвердзіць, што гэтая польская газэта „Кур. Віл.“ спагадна адзываецца аб беларускім руху. Вяручы гэтае цьверджаньне за аснову, „Праца“ прытачвае некаторыя выпіскі з вядомага артыкулу S. W.—„У дагонку за мандатамі“ і адначасна стараецца зганьбіць Сялянскі Саюз і яго правадыроў.

Вельмі дзіўным выглядае тое, што „Праца“ пачала лічыцца з апініяй „Кур. Віл.“ калі ходзе аб абарону Луцкевіча і аб напады на паслоў Ярэміча і Рагулю! Чаму гэта „Праца“, ці скарэй сваечасная яе папярэдніца не рабіла выпісак з „Кур. Віл.“, як той перад арыштамі паслоў і сяброў Грамады зьмяшчаў на Грамаду рожныя кампрамітуючыя весткі і артыкулы, як той дамагаўся ад ураду “сільнай рукі“?! Тады папярэдніца „Працы“ маўчала, або падавала выясьненьні, што закіды проці Грамады былі безпадставнымі. З гэтага бачым, на сколькі можна верыць газэце „Кур. В.“ і на сколькі „Праца“ выконвае ў беларускім руху падазроную ролю, калі ў прысьцяжку да польскае газэты пачынае ганьбіць сапраўдную беларускую сялянскую партыю—Сялянскі Саюз і яго павадыроў.

Усім добра ведамы вялікія заслугі ў сваей пасольскай працы і на ніве арганізацыі беларускага адраджэнскага руху паслоў Рагулі і Ярэміча. Увесь час яны востра і сьмела змагаліся ў Сойме за правы Беларускага Народу: за зямлю беларускаму сялянству бяз выкупу, за скасаваньне асадніцтва, за палітычныя правы, за амнэстыю для палітычных вязьняў, за беларускую школу, за самаўрады, змагаліся з самаволяй і зьдзекам адміністрацыі, падаючы сотні інтэрпэляцыяў і сьпешных прапазыцыяў. Пасьля арышту паслоў з Грамады, паслы Рагуля і Ярэміч выступалі ў Сойме ў іх абароне, імкнуліся ўсімі спосабамі каб Сойм ня выдаў паслоў. Праўда, за гэта ім „падзякаваў“ Луцкевіч. Але паслы баранілі Грамаду не дзеля таго, каб пачуць падзяку ад Луцкевіча, а дзеля таго, што гэтым самым баранілі беларускі рух ад безпраўя. Гэтая шчырая і адданая для Беларускага Народу праца, ёсьць ведама, не падабалася польскім урадам і, затым, нічога дзіўнага, што ўрадавая газэта „Кур. Віл.“ нападае на Сялянскі Саюз і яго правадыроў паслоў Рагулю і Ярэміча. Але чаму-ж гэта бярэ з яе прыклад „Праца“ і таксама чэрніць добрае імя найвыдатнейшых беларускіх дзеячаў у Заходняй Беларусі?! Ня інакш, як тыя самыя, што вялі грамадаўцаў у вастрог і цяпер працуюць пад сьцягам „Працы“ і імкнуцца ўсялякімі способамі ліквідаваць беларускі рух. Найбольш балюча выглядае тое, што гэтыя асобы пачалі сваю акцыю ў часе перад самымі выбарамі. Яшчэ не обсохла пяро, якое пісала наш артыкул „Першы крок“, як замест аб'яднаньня на выбары на старонках „Працы“ мы знаходзім адказ на „Першы крок“ у форме брудных і агідных слоў, якімі правакатары стараюцца чарніць выбранцаў Беларускага Народу. Можна вам гэта рабіць, папера церпіць, але Беларускага Народу вам не ўдасца атуманіць і запоўчаць Беларусамі вастрогі. Наступаючыя выбары пакажуць, ці Беларускае Сялянства ў сваей масе пойдзе за сваімі пасламі Рагуляй і Ярэмічам, ці аддасьць галасы за сьпіскі, у якіх будуць шкоднікі. Мы поўны веры, што ўсё сялянства пойдзе за беларускім блёкам, на чале з пасламі Рагуляй і Ярэмічам, а вашай грызьні і разьеданьню беларускага руху дасьць праклён.

ПРАДВЫБАРНЫ РУХ.

Усё палітычнае жыцьцё польскае дзяржавы і ўсіх яе вольных і нявольных падуладных захоплена цяпер перадвыбарчаю гарачкаю. Стары Сойм і Сэнат уміраюць 28 г. лістападу і хоць яшчэ ён (урад) маўчыць (а толькі ад яго гэта залежыць), але-ж па нейкай інтуіцыі перадвыбарны рух ужо фактычна распачаўся. Пастараемся абрысаваць гэты рух для Беларускага Грамадзянства.

Польскія партыі „Вызваленьне“, „Страніцтва Хлопскае“ пры ўдзеле і падтрыманьні дэмакратаў з „Kurjera Wileńskiego“, захапіўшы на буксір „Беларуса“ Умястоўскага, які больш выяўляе польскасьці за самога марш. Пілсудскага, робяць польскае краёвае аб'еднаньне. Гэта нас не цікавіла-б калі-б яны робячы аб'яднаньне для таго, каб выкарыстаць сваіх Палякаў, але-ж мусім зарэагаваць на гэта дзеля таго, што яны аб'ядналіся, каб гэтым самым мець большую сілу, якою-бы спрытней атакаваць беларускае сялянства.

Прадстаўнікі гэтага аб'яднаньня Галька, Вэндзягольскі, Дуброўнік, Рачкевіч і другія, засыпалі, некаторыя мясцовасьці Беларусі, сваімі адозвамі заклікаючы пад свой **польскі** сьцяг. Яны нават думаюць наладзіць нейкі зьезд. Вось чаму мы забіраем голас у гэтай справе і зьвяртаемся да нашага Беларускага Народу з гэтакімі словамі: кожны Беларус павінен ведаць, што яму з польскімі партыямі не па дарозе. А дзеля гэтага самага ніхто з Беларусаў не павінен, ва імя сваіх кроўных інтарэсаў, мець нічога супольнага з вышэй паданымі польскімі партыямі. Вось наша першая перасьцярога.

Другая камбінацыя нарысоўваецца гэтакая: польская партыя „Працы“, зьвёнзак направы Рэчыпаспалітай і „беларускі“ чорнасоценьнік Паўлюкевіч. Як першая так і другая група імкнуцца да аб'яднаньня паміж сабою, захапіўшы пад сваё крыло „вечных вандроўнікаў“ Шапеля ды Шакуна, якія хацелі прыстаць да беларускага берагу, каб муціць чыстую ваду. І вось наша другая перасьцярога: ухіліцца ад усіх гэтых польскіх „кракадзілаў“, якія ўжо раскрылі свае шырокія і зубастыя зевы, каб праглынуць наш паднявольны Беларускі Народ. Прыточым да гэтага маленькую характарыстыку.

Польская партыя „Вызваленьне“, на прошлых выбарах выступала пад знакам направы нашага жыцьця, вінавацячы ў-ва ўсім нашым бяздолі польскі ўрад. Але-ж як высьнілася пасьля, на машалкоўскім судзе пасла Ваявудзкага, дык „Вызваленьне“, вяло сваю працу за ўрадавыя грошы. І вось што: калі „вызваленцы“ распачалі працу ў Сойме, дык пачалі вызваляць наш народ не ад нядолі, а ад той маленькай долі, якую мы мелі да таго. Гэта-ж яны галасавалі за тое, каб садзіць на нашых землях асаднікаў, гэта-ж яны галасавалі за гэты закон, згодна якога парцалююцца маёнткі паміж каляністымі Палякамі з Мазоўша, Пазнаня ды з пад Кракова.

У далейшым мы пастараемся больш падрабязна высьветліць праўду і паўней схарактарызаваць кожную з гэтых партыяў, а цяпер дадамо да ўжо сказанага, што ўсе тыя партыі, якія мы ўспомнілі зьяўляюцца ўрадавымі (казённымі) партыямі, якія, як пісала польская-ж газэта „Robotnik“ істнуюць дзякуючы падтрыманьню з боку польскага ўраду. Вось чаму ўсе іх абяцанкі ёсьць ня што іншае, як пустыя словы, бо калі-б урад жадаў даць якую палёгку нашаму народу, дык даўбы проста, як маючы ўладу, але-ж тут справа зусім іначай пастаўляна, ніякі Паляк ня жадае нам дабра: кожны з іх хоча прайсьці ў Сойм, каб там ізноў даваць нам новыя партыі асаднікаў ды каляністых.

У праціўвагу ўсім гэтым партыям творыцца беларускае нацыянальнае аб'яднаньне, у якое ўваходзяць: Беларускі Сялянскі Саюз, Беларуская Хрысьціянская (як каталіцкая і так праваслаўная) Дэмакрацыя і безпартыйныя беларускія дзаячы, якія не запэцканы прадажнасьцяй і выслугоўваньнем перад чужынцамі, маюць мэту і ідэал нацыянальнага адраджэньня сацыяльнага вызваленьня Беларускага Народу— г. зн. якія стаяць на незалежніцкай плятформе.

Беларускае аб'яднаньне складзеная з вышэй пададзеных элемэнтаў творыць выбарны блёк нацыянальных меншасьцяў. У гэты блёк увойдуць: Беларусы, Украінцы, Жыды, Немцы і Ліцьвіны. Кожны з гэтых народаў зьяўляецца пакрыўджаным пануючай нацыяй — Палякамі і дзеля гэтага блёк іх зьяўляецца зусім натуральным, бо толькі гэтакім спосабам можна будзе змагацца з несправядлівасьцю.

Блёк па сваей канструкцыі будзе чыста тэхнічны, такой блёкіроўкі вымагае польскі выбарны закон. Без блёку можа стаць гэтак, што ніхто: а ні Беларусы, а ні Жыды (паасобна) не атрымаюць пасольскіх мандатаў.

Трымайцеся Беларусы, глядзіце, каб вас не выкарысталі вашыя ворагі для таго, каб вашымі рукамі крыўдзіць вас!...

Блёко-манія і блёко-боясьць.

(Пісьмо з Варшавы).

Гэты артыкул узяты з газэты „Сегодня“, якая выходзіць у Латвіі, а дзеля гэтага пагляды бесстаронььяга наглядчыка аб справе выбарау у Польшчы вельмі цікавыя.

Прадвыборчая праца ў Польшчы пачалася, хаця стары Сойм фармальна не закончыў свайго істнаваньня... Вачавідна, лічыцца, што калі ён і жыве, дык гэта—жывы труп. І ўсе думкі зьвернуты на будучыну. Цікавае для сучасных соцыялёгаў і палітычных мысьліцеляў зьявішча: у самым Сойме, за ўвесь час яго істнаваньня ішоў ціхі працэс партыйнага дзяленьня, драбленьне на фракцыі, групы ня спынялася да апошніх дзён. Але вось ударыў звон, прызываючы да новых выбараў — і грамадзкая хваля пабегла ў проста працілеглым напрамку. Цяпер у палітычных колах толькі і гавораць аб блёках, аб агульных сьпісках, аб адзінстве дзеяньня і г. д. Больш за ўсё аб блёках. Здаецца, няма групы, каторая-б ня думала аб тым, з кім і як ёй блёкавацца. Назначыўся цэлы рад блёкавых камбінацыяў—праўда, ня ўсягды трывалых: іншыя разваліваюцца ўжо да вечара таго дня, у каторы яны пачаліся. Але дзеля таго, каб у наступны дзень адрадзіцца ў якой-колечы новай форме.

Бадай, найбольш інтрыгуючай усіх блёкавай праблемай зьяўляецца пытаньне аб блёку нацыянальных меншасьцяў. На прошлых выбарах (1922 г.) блёк гэты дзеяў — і досыць пасьпешна: у яго ўваходзілі тагды жыды, немцы, украінцы, беларусы і расейцы. Усе яны ішлі тады па агульнаму сьпіску, пад № 16.

Ці адновіцца такі блёк цяпер? Перагаворы аб гэтым пачаліся і ўсіленна вядуцца ў соймавых фракцыях нацыянальных меншасьцяў. Расейцы ў гэтых перагаворах ня выкрываюць свайго ўчасьця. Заместа іх зьявіўся новы сябра дапускаемага блёку—ліцьвіны. Быў, зрэшта, праект стварэньня агульнага сацыялістычнага блёку з прыцягненьнем сацыялістых ад нацыянальных меншасьцяў. Здаецца, гэтую ідэю трэба лічыць пахаванаю. Аднак-жа, некаторыя найбольш левыя меншасьцёвыя групы, магчыма, зблёкуюцца з падобнымі польскімі партыямі.

Гэтыя абставіны (напрыклад польска-беларускі блёк Рэд.), аднак-жа менш безпакояць павадыроў польскіх кругоў, чым магчымасьць агульнага блёку нацыянальных меншасьцяў, (без Палякоў. Рэд.), наўзор „шаснасткі“ (№ 16) мінулых выбараў. Процiў гэтае камбінацыі ў адказнай польскай прэсе адкрылася сур'ёзная кампанія. Камбінацыя выяўляецца цяпер прынцыпова недапусьцімаю.

Вось як адзываецца аб самай ідэі „шаснасткі“ газэта „Эпоха“, блізкая, як і „Голас Праўды“ (каторы з ёю ў гэтым зусім салідарны) да ўрадовых польскіх кругоў. „Што такое „шаснастка?“ —пытае газэта.—Замежніку гэтая слова нічога ня кажа, але ў кожным паляку—бяз рожніцы паглядаў — яна ўзбуджае ненавісьць і абурэньне. Адкуль гэтакая аднадумнасьць у польскім грамадзянстве, так раздробленым палітычна і наагул індывідуалістычным? Чаму прыпісаць так вострую рэакцыю на такога роду зьявішчы?

На гэтыя самыя пытаньні сама газэта адказвае так: „А таму, што „шаснастка“ як гэта паказалі выбары 1922 г. зьяўляецца ня проста выбраным блёкам, ствараючымся на глебе агульных дзяржаўных, культурных ці палітычных патрэбаў і вымаганьняў, не, гэта—змова супроць дзяржавы, інспіруемая і падбухторываная звонку... Вось чаму польскае грамадзянства ў гэтым пункце было і будзе выяўляць выключную чуткасьць, раздражнёнасьць і нават падазронасьць“...

Разгледзіўшы за тым склад групаў, якія блёкуюцца і падчыркнуўшы ненатуральнасьць яго з пункту гледжаньня соцыяльных рожніцаў, паклаўшыся на немагчымасьць украінска-жыдоўскага зьбліжэньня пасьля працэсу Шварцбарда („маральныя пачацьці старасьветнага народу Ізраэля так рожныя ад маладых, славянскіх народнасьцяў, якія яшчэ толькі фармуюцца), — „Эпоха“ галоўную адказнасьць, у выпадку ўзьнікненьня блёку меншасьцяў — пакладае на жыдоў, як на „найболей палітычна сьвядомы і арганізаваны элемэнт, каторы знаходзіцца ў найлепшым матэрыяльным палажэньні і ад каторага прыходзіцца вымагаць большага... Цёмныя гушчы крэсавага сялянства могуць паддавацца якім-кольвек крыклівым лёзунгам, але рашчотлівая і асьцярожная жыдоўская публіка, калі яна такжа пачынае ісьці такім шляхам, — дык гэта значыць ужо, што яна ідзе не па захопленьню, а па халодна ўзважанаму пляну“. У гэтым характары напісаны ўвесь артыкул у газэце, да гэтых часоў нязьменна прытрымліваўшайся хутчэй прызнае да жыдоў пазыцыі, чым крытычнае.

А поруч тут-жа, каля гэтай перасьцярагаючай перадавіцы зьмешчаны гутаркі супрацоўніка памянёнае газэты з лідэрамі жыдоўскіх палітычных партыяў, п.п. Грунбаўмам і Рэйхам.

На пытаньне супрацоўніка, — ці чакае п. Грунбаўм карысных вынікаў ад перагавораў, якія распачаліся ў справе блёку нац. менцасьцяў, —быў адказ: — „Па майму пераканаьню справа стаіць на добрым шляху і блёк зарганізуёцца“.

— Але на што, да чаго гэты блёк? — запытаў супрацоўнік „Эпохі“.

— Таму,—адказаў п. Грунбаўм, — што з восені 1922 г. нічога не змянілася. Выбарчы закон не дае жыдом магчымасьці дабіцца належнага парлямэнцкага прадстаўніцтва. Бяз блёку мы атрымалі бы якіх-кольвек шэсьць мейсцаў. У прынцыповых адносінах для жыдоў зроблена ня вельмі многа, і падзеяў на будучыну нам ня прыходзіцца чакаць у гэтым сэнсе.

— Але з 1922 г. многа перамянілася да лепшага. Хоць-бы — напрыклад, настроі (гумары)...

— Але, настроі ўва Урадзе і ў гушчах істотна зьмяніліся да лепшага. Адносіны сталі больш людзкімі (Разумеецца да жыдоў. Рэд.).

— Дык ці-ж не праўдней было-б жыдом не прыбегаць да падмогі процівадзяржаўных элемэнтаў?

— Але-ж блёк, дзяржаўнага пункту гледжаньня, ёсьць зьявішча консолідацыі. Па мойму, лепш, калі меншасьці будуць весьці сваю барацьбу ў парлямэнце.

— Ну, прыклады, меўшыя мейсцы да гэтых часоў, паказуюць, што яны ня ўсягды затрымліваліся на гэтым шляху.

— Гэтага нельга было прадбачыць. Мала чаго. Дык ня толькі з славянскіх меншасьцяў выдзяляліся камуністыя. Нешта можна было-б расказаць і аб „Вызваленьні“ (адна з левых польскіх групаў). — Зрэшта, ў дапусканым блёку камуністыя ня будуць прымаць удзелу.

— А вы не чакаеце, што пасьля стварэньня блёку меншасьцяў, — хваля антысэмітызму паднімаецца?

— Гэтаму я ня веру. Дзе—дзе, а ўжо ў Польшчы лічацца з сілаю. Чым больш сьмеласьці ў барацьбе, — тым больш надзеі на перамогу. Калі жыды ня будуць мець сілы і значэньня,—яны ня змогуць заваяваць сабе таго, што трэба.

Да вышэй паданага можна прытачыць некалькі гэтакіх увагаў:

У „Сялянскай Ніве“ мы пісалі, што блёк некаторых лявіцовых ці сацыялістычных, або, як іх называюць Палякі, камунізуючых партыяў, беларускіх і ўкраінскіх з польскімі, польскаму ўраду не страшны, і вось, у вышэй паданым артыкуле находзім пацьверджаньне нашых вывадаў. За тое-ж блёк самых нацыянальных меншасьцяў без Палякаў, як відна, вельмі трывожыць урад.

Гэтакія падзеі, як выбары, заўсёды штоколечы ды выявяць. Вось і тут мы відзім, што Палякі яшчэ і дагэтуль не здабыліся на гэтакае зразуменьне, каб аддзяліць Беларуса ці Украінца ад бальшавіка. А дзеля гэтага артыкул лічым вельмі цікавым.

Сяляне! Запісвайцеся у Беларускі Сялянскі Саюз!

З жыцьця Польшчы.

Нешта будзе і... хутка.

23 лістап. у Вільні адбывалася палітычная канфэрэнцыя. У канфэрэнцыі прымалі ўчасьце: прэм'ер Пілсудскі, . міністар замежных спраў Залескі, віцэ-міністар Кнольль, польскія пасла ў РССР і ў Латвіі, начальнік усходняга аддзелу мін. зам. спраў, начальнік II аддзелу генэральнага штабу—якія прыехалі з Варшавы. На канфэрэнцыі абгаварываліся польска-літоўскія справы—ў сувязі з надыходзячай сэсіяй Лігі Нацыяў, у якую літоўскі ўрад Вальдэмараса падаў абжаленьне на Польшчу. Абгаварывалася таксама справа і літоўскіх эмігрантаў, апазыцыянераў да ўраду Вальдэмараса, якія уцякаюць у Польшчу.

24 лістападу прэм'ер Пілсудскі канфэраваў з вайсковымі і адміністрацыйнымі ўладамі Віленчшыны.

У сувязі з гэтай канфэрэнцыяй абшарніцкая газэта „Słowo“ зьмяшчае вось гэтакія выразы: „хто нам сягоньня зьвязывае рукі ў справе Ковеншчыны? — На гэта адказываем—ніхто... Расея... радасна прывітала-бы тую часіну, у каторую мы занялі-б Коўну... У Нямеччыне колькасьць староннікаў заняцьця Коўны палякамі болей знойдзецца, чым у СССР... Хочам уваскрашэньня уніі, хочам еднасьці Вільні з Коўнаю, хачам мець Караля і Вялікага Князя!“.

Карэспандэнт нямецкае газэты „Berlin. Tagebl.“ піша, што Радавы ўрад дапускае, што Польшча яшчэ перад паседжаньнем Лігі Нацыяў зробіць крок, каторы паставіць Лігу Нацыяў перад зьдзейсьняным фактам. Далей гэты карэспандэнт заяўляе, што Саветы і Нямеччына будуць адстаіваць сувэрэннасьць (самастойнасьць Літвы).

Канфэрэнцыя гэтая зрабіла вялікае ўражаньне і парушэньне сярод літоўскіх палітычных колаў.

Ноты СССР.

Урад СССР. цераз свайго пасланніка Багамолава даручыў польскаму ўраду ноту ў справе апошніх польска-літоўскіх падзеяў. Нота заклікае польскі ўрад мірным шляхам разьвязаць польска-літоўскі канфлікт.

Такую-ж ноту ўрад СССР. даручыў і літоўскаму ўраду ў Коўне.

Польска нямецкія гандлёвыя перагаворы наладжваюцца.

22 лістападу польская дэлегацыя падпісала з Немцамі умову аб вывазе лесу з Польшчы ў Нямеччыну. Умова гэтая ўваходзіць у жыцьцё з днём 1 студзеня г. г.

Ня будзе пашкоды нашым лясом...

Сьмерць Пшыбышэўскага.

Знаны польскі пісьменнік Станіслаў Пшыбышэўскі памёр 23 лістападу г. г. Сьмерць наступіла ад удару сэрца. Пакойны пражыў 60 гадоў.

„Польскае“ золата.

У сувязі з амэрыканскаю пазычкаю Польшча закупляе ў Англіі золата. Як інфармуюць замежныя газэты, гэтае золата пойдзе на выбіваньне залатое манэты, якая павінна гвараntаваць курс істнуючае польскае валюты. Польскі банк, бадцам, замышляе патраціць на куплю золата 15 мільёнаў даляраў.

„Гуманітарны праект“.

Рада Міністраў на апошнім паседжаньні прыняла праэкт распараджэньня Прэзыдэнта аб... кары сьмерці. Згодна гэтага праекту асуджаны на кару сьмерці мае права жыць у працягу 24 гадзін ад мамэнту прысуду. „Гуманітарны праект“ уводзіць па ўсей Польшчы адзіны спосаб кары сьмерці—павешаньне.

Што дзеецца ў сьвеце?

Самагубства Іоффэ.

У Маскве, 18 лістападу, стрэлам з рэвальвэру пазбавіўся жыцьця Іоффэ. Іоффэ ў свой час быў старшынёю радавае дэлегацыі для падпісаньня мірнага трактату з Немцамі ў 1917 г. і з Палякамі ў 1921 годзе. Апошні з гэтых трактатаў, падпісаны ў Рызе, разьдзяліў нашу Бацькаўшчыну.

У сувязі са сьвяткаваньнем.

У сувязі са сьвяткаваньнем 10-х угодкаў бальшавіцкай рэвалюцыі, згодна адпаведнага маніфэсту, ужо выпушчана на вольнасьць каля 2-х тыс. вязьняў у адным толькі Петраградзе. У першую чаргу звольненыя тыя, якія былі асуджаны на кароткія тэрміны вастрогу.

З прычыны сьвяточных урачыстасьцяў, быў абвешчаны свабодны доступ да партыі—так што за гэты час прынята 13,500 новых сяброў у камуністычную партыю.

З прычыны таго-ж самага сьвяткаваньня былі нагароджаны ордэнамі „Чырвонага сьцягу" замежныя камуністы: Французы—Садуль і Марці, Немец—Макс Гэльц і Клара Цэткіна. Апошняя атрымала адзнаку ад народнага ваеннага камісара Варашылава, які пры гэтым выразіў надзею і сказаў, што, калі нападуць на савецкую рэспубліку ворагі, дык ён увідзіць Клару Цэткіну ў першых радох барацьбітоў за ўладу саветаў. Клара Цэткіна, як вядома, ужо вельмі старая, дык тут тав. камісар, здаецца, трошкі памыліўся, ды, як артыст бухнуў прамову патэтычна.

Ллёйд Джордж аб Расеі.

У прамове з прычыны бальшавіцкіх сьвяткаваньняў лідэр ангельскай лібэральнай партыі ў Лёндане, Ллёйд Джордж адзначыў, што цяпер у Расеі пануюць камуністы, але-ж палажэньне іх можа зьмяніцца, іх месца могуць заняць іншыя. Аднак-жа павароту да старага ня можа быць, нават, калі-б на расейскі прастол засеў хто-колечы з сваякоў Мікалая. Абшарніцкая кляса ў Расеі ўжо зьнішчожана, расейскі народны вучыцель узгадаваў цяпер новае пакаленьне, аб якім можна напэўна сказаць, што яно ня вернецца пад ярмо былага нявольніцтва.

Бура ў ангельскім парляманце.

У ангельскім парляманце (сойме) на пасяджаньні 16 лістападу паўстала бура, якую паднялі работніцкія паслы проці кансэрватыўнага ўраду. Справа ў тым, што лідэр ангельскай работніцкай партыі Мак Дональд, выступіўшы з прамовай аб палажэньні вугальнай прамысловасьці, запрапанаваў, якнайхутчэй рэарганізаваць вугальныя капальні і ліквідаваць безрабоцьце ў вугальнай прамысловасьці.

Адказ на прамову Мак Дональда хацеў даць міністар прамысловасьці Лістэр, але-ж работніцкія паслы перашкодзілі яму гаварыць, дамагаючыся—каб адказ даў сам прэм'ер Бальдвін. Старшыня парляманту зрабіў перарыў, пасьля якога, ізноў той самы міністар хацеў гаварыць, дык тагды работніцкія паслы запратэставалі. У рэзультаце, прышлося адлажыць пасяджаньне да другога дня. Калі прэм'ер Бальдвін падняўся са свайго месца і пачаў выходзіць, яго праводзілі крыкамі, лаянкаю і сьвістам.

Справа Бірка.

Нядаўна ў Рэвэлі разглядалася судовая справа былага эстонскага пасла ў Маскве Адо Бірка.

У свой час Бірк, насупраць жаданьняў свайго ўраду не паехаў у Эстонію, а астаўся ў Маскве, быццам перайшоўшы на службу да савецкага ўраду. Пасьля нейкага часу, Бірк несьпадзявана прыехаў у Эстонію, дзе быў арыштаваны і аддаены пад суд, як здраднік. І вось, на судзе выясьнілася, што бальшавікі так лоўка зрабілі, што Бірк проста з бальшавіцкага прымусу астаўся ў Маскве.

Эстонскі суд разгледзеўшы справу—Бірка апраўдаў, пазбавіўшы права на далейшую службу, лічачы яго, за тое, што даўся сябе абмануць, ня здольным да дыплёматычнае службы.

Арышты камуністых у Турцыі.

На гэтым тыдні ў Турцыі была праведзяна антыкамуністычная кампанія—выкрыцьцё камуністычных арганізацыяў і арышты камуністых. Як падаюць газэты, ва ўсей Турцыі арыштавана каля 200 камуністых, якія ў хуткім часе аддаюцца пад суд.

Зьезд украінскіх камуністых.

20 лістападу ў Харкаве распачаўся 10-ты зьезд камуністычнае партыі Украіны. Прысутных—730 дэлегатаў з рашаючым голасам і 190 з дарадчым. І ў іншых мясцовасьцях таксама адбываюцца зьезды камуністых, як падгатоўка да агульнага зьезду, на якім будзе абгаварвацца справа выключэньня тых камуністых, якія не згаджаюцца з дыктатурай Сталіна.

Апазыцыя ў Румыніі.

У Бухарэшце, сталіцы Румыніі, адбылася канфэрэнцыя парляментарыстаў і дэлегатаў нацыянальнай сялянскай партыі. У часе нарадаў гэтае канфэрэнцыі, істнуючы ўрад дыктатара Братіану усіліў ваенную абарону ў месьце. Галоўнаю тэмаю канфэрэнцыі было пытаньне, якім спосабам можна будзе зьнішчожыць істнуючы ўрад. Прынята была рэзалюцыя ў канечным выпадку не даваць павабранцаў у войска і не плаціць падаткаў.

Мусіць цяжкая дыктатура Братіану для румынскіх сялянаў.

Забастоўка ў Аўстраліі.

У аўстралійскіх портах пачалася забастоўка партовых работнікаў. Жадаюць яны падвышэньня платы за працу ў надлічбовыя гадзіны.

Проста страляюць.

Ужо ад некулькіх тыдняў у Калярадо (Амэрыка) трывае забастоўка работнікаў. На гэтым тыдні забастоўшчыкі зрабілі маніфэстацыю, у якой 3 маладыя хлапцы за непаслухмянасьць паліцыі проста былі застрэляны ёю, апрача гэтага атрымала раны больш, як 20 асобаў. Забастоўшчыкі кінуліся на паліцыю і трохі паранілі паліцыянтаў...

Як відаць, і ў дэмакратычнай Амэрыцы страляюць работнікаў... А гэтак-жа яе хваляць усюды...

Новы габінэт міністраў у Бэльгіі.

У Бэльгіі стары ўрад падаўся ў адстаўку. Створаны новы габінэт, пад прэм'ерствам Жаспара.

Землятрасеньне ў Турцыі.

Места Муглея ў Азіяцкай Турцыі пацярпела ад сільнага землятрасеньня. Каля 100 дамоў разбурана. Ёсьць чалавечыя ахвяры.

Аб лявізьне Нямеччыны.

Быў час, калі ў Нямеччыне перамагалі правыя партыі і нават манархістыя. Гэта ясна было выяўлена ў часе прэзыдэнцкіх выбараў. Тагды выбралі марш. Гіндэнбурга, ярага манархістага, блізкага да б. кайзэра Вільгэльма II. Шмат хто думаў, што Гіндэнбург зараз-жа распачне крокі, каб ператварыць рэспубліку на манархію, ды вярнуць Вільгэльма на імпэратарскі прастол. Але-ж усе памыліліся, бо Гіндэнбург, прыняўшы прысягу на вернасьць рэспубліцы, павёў працу такую, якая была патрэбная і карысная народу і якое народ вымагаў цераз сваіх прадстаўнікоў. Так што нямецкаму рэспубліканскаму ладу ніякае пагрозы ня было. Цяпер вось пасьля выбараў у Гэссене, Брэмене і інш. месцах Нямеччыны, стала відна, што рэспубліканскі лад умацоўваецца, бо да парляментаў паасобных нямецкіх краінаў праходзяць пераважна сацыял-дэмакраты (рэспубліканцы).

У Савецкім Саюзе.

Рэвалюцыйныя заваяваньні за першыя 10 гадоў.

У сувязі з 10-мі ўгодкамі істнаваньня ў Расеі бальшавіцкай улады, урад у сваім маніфэсьце задэкляраваў работнікам 7-мі гадзінны дзень працы. Хоць бывае так, што дэкларацыя—абяцанка-цацанка, а паверыўшаму—радасьць, але-ж у адносінах да бальшавіцкае ўлады гэтага нельга сказаць. Так ці іначай, бальшавікі пастараюцца зьдзейсьніць сваю дэкларацыю. А дзеля гэтага робіцца шмат кім гэтакая экспэртыза: за першае дзесяцігодзьдзе работнікі заваявалі 7-мі гадзінны дзень працы, дык і далей (калі ня хутчэй) пойдзе заваяваньне тым самым крокам і напрамкам, а знача—за 70 гадоў заваююць тое, што ня трэба будзе нічога рабіць: усё будзе тварыцца само. Бальшавіцкая-ж улада пад пралетарскай дыктатурай будзе толькі займацца разьмеркаваньнем здабычаў і вытвораў.

ЯКУБ КОЛАС. 18)

Сымон Музыка.

Поэма.

(Працяг).

Часы „жыткі" маладое,
Родны кут, далёкі край,
Гоман пушчаў, голас хвояў,—
Дзе ўсё гэта? ня пытай!
Не вярнуцца ім ніколі!
І цяпер, бы скрозь туман,
Устае прад ім і поле,
І балоты, і курган.

Дзед Даніла.

Здольны-ж ты, мой дабрадзею!
Ты навёў туман чароўны;
Гэты гоман струн бясслоўны
Так расчуліць сэрца ўмее!...
А дзе-ж ты спыніўся ў замку!
І спытаць было ня ўцямку.

Сымон.

Там, пры кухні.

Дзед Даніла.

А ты-б можа
Перашоў ка мне, нябожа!
Там душы агонь затухне...
Ня люблю я псярні панскай,
Палупанкаў, ахмістрынь —
Дух падлізьніцкі, паганскі,
Прападзі ён там і згінь!
А мой дом—унь, бач, альтанка?
Будзем там мы жыць удвух,
Хай сабе не мураванка,
Ды ў ёй наш сялянскі дух.

Сымон.

Шчыра дзякую, дзядок!
Вельмі рад, пайду ахвотна,
Бо мне, дзедку, там маркотна—
Там ступіць баішся крок.

Дзед Даніла.

Ото-ж бачыш. А са мною
Будзе лепш табе, эгэ-ж!
З дзедам ты не прападзеш,
Як за добраю сьцяною.

Дзедава альтанка
Зроблена з аполкаў,
Чыста ў ёй і сьветла;
Печ, як маці, ветла.
Горне, як каханка,
Дзедава сьвяцёлка.
Хораша і проста —
Дзед Даніла з густам.
І палок выгодны,
Блізкі сэрцу, родны.
Сплецена з бяросты
Кайстра густа-густа.
У сьцяне лапчасты
Рог, мабыць, ласіны.
Стрэльба-паядынка,
І труба-старынка
Спрытна, выгінаста,
Зроблена з лясіны.
Ёсьць тут і ашэстак
І лучнік пры печы, —
Словам свая хата
Селяніна-брата.
Многа блізкіх вестак
Кут дае старэчы.

І застаўся тут хлапчынка.
Зьнікла тая маркаўа:
З дзедам кожная часінка
Так ці йнача занята!
То гамоняць між сабою
То майструюць што-нібудзь
Або важнаю ступою
У вабход у парк ідуць.
Падзівіцца-ж тут было чым,
Разважаць было аб чым,
А Даніла быў ахвочы
Волю словам даць сваім,
І даць нават тлумачэньне
З свайго погляду-знацьця
Неразгаданым сплячэньням,
Зьявам цёмнага жыцьця.
Раз у вечар дзед з Сымонам
Выйшлі ў парк у свой абход.
Сутунела. Дзесь за клёнам
Месяц чырваніў усход,
Выступаючы ў абходы,
Што прызначаны яму;
Зоры з неба вокам згоды
Угляджаліся скрозь цьму.
Было ціха і лагодна.
— Стой, паслухаем, дзядок:
Дзесь ігранюць, дзедка родны...
Выйдзем унь на той грудок.
— Гэта хлопча, тут ня дзіва!
Эгэ, тромкаюць паны! —
Хлопчык гукі ловіць хціва,
Ім валодаюць яны.
Зноў гарыць у ім жаданьне
Тайнасьць нотаў пасягнуць
І заслону адгарнуць,
Каб разьвеяць ноч нязнаньня.
Ён ідзе на тыя гукі,
Ён стаіўся пад акном,
Зашчаміўшы моцна рукі, —
Ён ня сьмее вайсьці ў дом:
Там — паны, а ён — басота,
Сын мужыцкі, ён—„псякосьць",
Паднявольны ён тут госьць,
Яго месца — каля плота...
Эх, няроўныя дзьве часьці!
Ён—нікчэмнасьць, ён—друза...
І з вачэй гатова спасьці
Крыўды горкая сьляза.
Эх, для панскае пацехі
І для забаўкі паноў
Вы, саломеныя стрэхі,
Марна траціце сыноў!...

V

— Дзедку, глянь, а што бліска
Там, дзядок, каля крыніц?
Бліснь — і зараз-жа зьнікае...
Што за зьявіна такая?
Што за забаўкі начніц?
— Эгэ-ж, хлопчыку: зман гэта
На такі агонь ня йдзі:
Ні цяпла ў ім, ні прывету —
Лепш туды і не глядзі;
Ня шукай агню такога:
Не даецца ў рукі ён,
Бо над ім віоіць праклён
То — спакуса для дурнога,
То — праявіна ліхога,
Каб забраць каго ў палон.
Гэта — грошы заклятыя,
Іх замовіў чараўнік,
Неадступны вартаўнік
Там вартуе грошы тыя. —
Ноч у парку. Ціха, цёмна.
Неба зорамі дрыжыць,
А той замак патаёмна
Штось затойвае, дзяржыць;
І жудою патыхае
Ад сьлепых яго акон.
Цяжка замак спачывае,
І трывожны яго сон.
А ў мурох у тых часамі
Глуха штось зашарахціць,
То сярдзіта за сьценамі
Нейкі гук затарахціць;
То застогне ў сьценах, трэсьне,

У наш век тэхнічных удасканаленьняў і навуковых поступаў, маючы бальшавіцкую фантазію, у гэта можна паверыць.

Сямі-гадзінны дзень працы.

Маскоўская газэта „Экономическая Жизнь“ № 246 піша, што яе супрацоўнік меў гутарку з памоцнікам начальніка галоўнага тэкстыльнага ўраду гр. Юрасавым, які вось што сказаў аб сямі-гадзінным дню працы:

„Ужо цяпер тэкстыльная прамысловасьць выкарыстоўвае пры рабоце ў дзьве зьмены свае прылады на (ўсе) 100 проц., але-ж у той самы час, далёка не здавaляе патрэбнасьці рынку. Ня гледзячы на значную затрату сродкаў для новага будаўніцтва, яно ня можа (нават) у бліжэйшыя гады адхіліць таварны голад. Дзеля гэтага ўжо даўно паўстала пытаньне аб тым, каб тэкстыльныя (мануфактурна-ткацкія) фабрыкі пусьціць у тры зьмены, калі будзе магчымасьць забясьпечыць поўнасьцю тэкстыльную прамысловасьць сыроўцамі“.

З гэтае гутаркі мы даведаліся, што ў Савецкай Расеі, дзе пануюць бальшавікі, таксама як і ўнас—голад. Што-праўда, у нас голад не таму, што няма тавараў, а таму, што няма ў нас грошай, каб купляць тавары, а ў бальшавікоў аб грошах няма гутаркі, бо, каб хто і хацеў купіць, дык не заўсёды можна зрабіць гэта!...

Прачытаўшы бальшавіцкую „Экономическую Жизнь“ становіцца вельмі прыкра, бо яна разбівае надзею на дабрабыт пад дыктатурай пралетарыяту, бо яна паказвае, што, калі ў нас полымя, дык там прысак. А як ведама, ня хочучыца паліцца ў полымі, таксама ня хочуцца і пячыся ў прыску.

Аб таварным голадзе.

Трэба прызнацца, што да ўсяе пісаніны замежных газэтаў аб жыцьці ў бальшавіцкім царстве, я адносіўся з недаверам, але-ж вось папалася ўсё тая-ж „Экономическая Жизнь“, якую з прыкрасьцю прачытаў і дазнаўся, што бальшавіцкія гаспадары трывожацца аб маласпасобнасьці пралетарскіх чугунак для перавозак грузаў, якія, націснуўшы кнопку, звоняць і б'юць у набат аб неадкладным упарадкаваньні транспарту (арт. „Плянаваньні і перавозкі“ № 246 „Эк. Ж.“), дазнаўся, што ў савецкай дзяржаве зьяўляюцца нястачы: мяса, тлушчаў і масла. Якраз таго, што патрэбна для галоўнага дзейніка чалавечага арганізму, для жалудка. Разгледзеўшы ўвесь нумар 246 „Эк. Ж.“ і знашоўшы толькі прыкрасьці, пераходзім да другога наступнага 247 нумару, усё ж тэй „Эк. Жизни“.

Але-ж і тут ізноў тое самае ліха. Чытаю другі за палітычным, першы, а знача галоўны, артыкул эканамічна - гаспадарчага аддзелу. І вось дасло́ўна перакаваю тое, што прачытаў сам:

„На таварных рынках адбываюцца цяпер своеасаблівыя працэсы, якія прыводзяць у палсобных выпадках да перашкодаў і нястачаў (к затрудненіям і перабоям) у задаваленьні рынку некаторымі таварамі“.

Далей пісана там самымі бальшавікамі, што некаторымі таварамі і прадуктамі ў хуткім часе можна будзе задаволіць жыхарства, а некаторымі, напрыклад, суконнымі вырабамі, абсалютна нельга, бо няма воўны на выраб сукна і няма грошай купіць сукно за граніцаю. Найбольш адчувае нястачаў Масква і Ленінград.

„Эк. Ж.“ піша, што гэтыя нястачы ў таварах і прадуктах стараюцца выкарыстаць апазыцыянеры (Троцкі, Зіноўеў і іншыя), каб направіць галодных работнікаў проці сучаснае бальшавіцкае ўлады. Але быццам гэта ім ня ўдасца, бо „ліквідацыя апошніх хвастоў забівае аканчальна ўсякую дэмагогію“.

Хто быў у Расеі ў часе рэвалюцыі, той ведае, што значыць „стаяць у хвасьце ці ў затылку“. І вось гэтыя зьявішчы бальшавікі бяруцца пазбыць толькі пасьля сьвяткаваньня свайго дзесяцігадовага шчасьлівага існаваньня.

Скарга.

Водгукі аб Беларускім Народным Тэатры.

Веснавая радасьць у слоту асеннюю

(Са Сьвіршчыны).

Даведаўшыся, што ў Сьвір прыежджае Беларускі Народны Тэатр, я пастанавіў абавязкава адведаць яго:... Да мяне прылучылася яшчэ некалькі калегаў... І вось, ня гледзячы на тое, што да Сьвіру больш за 7 кілёмэтраў, і дарога балотлівая і пагода дажджлівая, мы, ўзяўшы з сабою вячэру і сьнеданьне пашлі, на-нач у Сьвір. Пабылі ў тэатры...

Ну і праўда, браточкі, ёсьць на што паглядзець і чаго паслухаць....Самую штуку так ясна паказваюць, што яскрава адбіваюцца ў ёй хібныя і карысныя староны нашага гаротнага сялянскага жыцьця!... А што за мілыя мэлёдыі і словы харавага сьпеву, асабліва песьні „Дзе чутны мовы нашай гукі“!... Праўда, што нас разбудзілі!... І ні адзін вораг нам не пасьмее сказаць, што Беларусаў няма!..

Няхай жыве наш дарагі Інстытут Гаспадаркі і Культуры! Няхай жыве Беларускі Народны Тэатр! Няхай жывуць нашыя артысты!

Стасюк Прысутны.

Мы разгонім цемру-ночы.

Прадаўшы паўвасьміны пшана, прыцягнуўся я ў Лынтупы, у гміну, каб аплаціць падаткі. Уваходжу ў канцылярыю — бачу, Антось тут— „Што чуваць?“ — пытаю ў яго. — „Ці-ж ня ведаеш?, прыехаў да нас нам тэатр!“ — адказаў Антось. „Ну“, — думаю: — „калі астанецца грошай ад падаткаў, то астануся і я паглядзець на тэатр.“

Праўда, войт сёлета мені налічыў, чым у мінулым годзе і мая думка мела магчымасьць зьдзейсьніцца. Па выхадзе з канцылярыі спаткаў я ізноў Антося і пашлі мы з ім у тэатр. Селі мы у куточку і давай чакаць. Чакалі доўга і дачакаліся нарэшце...

Даражэнькія мае, што за штука гэтая „Паўлінка“, колькі ў ёй праўды з нашага жыцьця! А песьні! Якая прыгожасьць мэлёдыяў!

Ніколі не забуду слоў аднае песьні:
„Сумліў хай кіне кожны з нас,
Каб праўда жыва закіпела.
І прысьпяшыла долі час.“

Мусіць, узапраўды артысты любяць свой край, бо так старанна і здольна ўсё выпаўнялі, што толькі і чуваць было, як хвалілі іх. Нават паўпанкі-Палякі і тыя казалі: „Ale psia krew dobrze grają, jeszcze nie było u nas takiego teatru“.

Я быў так захоплены тэатрам, што астаўся яшчэ на дзень—паглядзець „Хама“ і танцаў, нашых родных — Лявоніхі і Юрачкі.

Праўда, „Хам“ не вясёлым быў, бо многія глядзельнікі выціралі нявольныя сьлёзы на сваіх вачох — яны плакалі над жыцьцём запраўдных хамаў...

Радасьці і задаваленьня з тэатру я не магу апісаць, бо яна нязьмерная..

Чэсьць і слава Тэатру і Інстытуту!

Прысутны сусед.

Грамадзяне Беларусы!

Польскі ўрад адчыніў каля 2 дзесяткаў беларускіх школаў. Але нам мала гэтага! Нам трэба, каб у кожнай вёсцы была наша школа Беларускае грамадзянства павінна дапяць гэтага! Дапяць-жа гэтага мы можам праз няўстаннае выяўленьне свайго жаданьня. Выяўляем-жа яго падачаю дэкляраціяў на беларускія школы.

Дык заклікаем Вас, грамадзяне, складаць дэкляраціі на адчыненьне нашых школаў у 1928 г. Хай бачыць польскі ўрад, што беларуская школа—ёсьць жаданьнем усяго Беларускага Народу. Падавайце дэкляраціі! Не адкладывайце гэтага абавязку, бо час кароткі астаўся! Аканчальны тэрмін падачы дэкляраціяў— 31 сьнежня 1927 г. Помніце гэта, грамадзяне!

Дэкляраціі выпісывайце ад Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры (m. Wilno, ul. Wostrobramska 8—1).

Белар. Інст. Гаспад. і Культуры.

СЯЛЯНЕ! Прысылайце падпіску, падахвочвайце другіх прысылаць грошы і пашырайце „Сялянскую Ніву!“

Як-бы хто ў іх кашляне,
То пачуецца там песьня,
То ў вакне крыло махне,
— А што гэта, дзедку мілы,
Там снуецца над акном?
Нейкі шолах мяккакрылы...
Гэта замак — страшны дом!
— А то, хлопчыку, кажаны,
Толькі зьмеркне на дварэ, —
І цягне рой паганы,
Нейкі рух яго бярэ.
Скуль іх толькі назьлятае!
Піск, гармідар, лопат крыл...
Іх тут нешта прыцягае,
Вось ім замак гэты міл.
Эгэ, хлопча: нешта чуюць...
Замак, хлопчыку, стары:
Многа ўжо вякоў вякуюць
Гэтыя цёмныя муры.
Іх ні дождж і ні маразы
Не размочваюць, ня б'юць,
Бо скрозь іх, мой хлопча, сьлёзы,
Крыўды, зьдзек людзкі цякуць,
...пакуль не перастануць
Сьлёзы гэтыя цячы,
Да тых часаў сьцен ня крануць
...х разбураньня ключы...
..., мой хлопчыку, каб замак
Мог, як людзі, гаварыць!
Колькі цёмных-цёмных плямак
Мог-бы людзям ён адкрыць!...
А ты чуў, што людзі баюць?
Эгэ-ж, я табе скажу.
Можа людзі выдумляюць,
То і я табе салжу.
Кажуць людзі так, што ў сьцены
Гоўстых замкавых муроў,
Каб абходзілі іх зьмены,
...ня брала плынь вякоў,
Іх будынак закладаюць,
Замуроўваюць жывых.

Так, мой хлопча, людзі баюць,
Так пяецца ў песьнях іх.
Вось затым-жа, хлопча, страхі
Там здараюцца ня раз.
Вось і тут у позны час
Ходзяць чорныя манахі,
Нейкі носяць абраз,
І чагось яны шукаюць;
Так бывае раз у год.
Ноч находзяць і зьнікаюць,
Каб у свой прыйсьці чарод.
Звоны звоняць дзесь тут самі,
Самі паляцца агні,
За глыбокімі равамі
У паўночнай цішыні
Чутны песьні пахаваньня,
Там працэсіі ідуць,
А ў труне ва ўсім убраньні
Галаву чыюсь нясуць.
І вось дзіва: галава,
Як гамоняць тут, жыва.
Пазіраюць злосна вочы,
Зубы ляскаюць сярдзіта,
Губы ходзяць прагавіта,
А сама ўсё штось бармоча...
Можа байкі, хлопча, гэта,
Можа праўда, не скажу,
Але ёсьць адна прымета,
Пойдзем, хлопча, пакажу. —
Цёмна ў парку і нейк пуста,
Дрэвы жудасна маўчаць,
А пад імі густа-густа
Цені чорныя ляжаць.
Страшна хлопцу мімаволі,
Прабірае яго жудзь,
А высокія таполі
З мроку зданкамі ўстаюць.
І чым далей, больш глушэе
Гэты цёмны парк стары;
Тут сапраўдным лесам вее, —
Страшна ў цёмным гушчары.

Зварачае дзед з дарожкі.
Мрок гусьцей над імі зьвіс.
Месяц тоненькія рожкі
Чуць скасіў, схіліў наніз.
У лагчыне перад імі
Стальлю возера блішчыць.
Дзесь за вербамі старымі
У траве бугай бубніць.
Самі-ж вербы, як бабулі,
Нейк набожненька стаяць.
Штось зашэпчуць: „чулі-чулі“
Чараты ды зноў маўчаць.
Крэхча роўна, аднатонна
Жабак смутны харавод.
То — аераў казка сонных,
Скарга нейкая балот.
Сьлед блескучы, слуп агністы,
Лёг ад месяца ў вадзе.
Дол вільготны і расісты.
Нікагусенька нідзе.
— Ну, вось тут. — І дзед спыніўся
Ды паказвае ў гушчар: —
Штучкі строіць там штукар,
Але сёньня штось спазьніўся. —
І стаў слухаць дзед уважна.
— Во! во! — дзесь у гушчары
Нібы шум прашоў працяжна,
Хлопца штурхае стары:
— Эгэ, чуй: аб тэй пары
Там сякеры стук нясецца.
Сам сабе ня веру я,
Думаў, можа мне здаецца,
Ці там забаўка чыя... —
Дзед змаўкае. Стукі глуха
Раз-па-разу чутны ім.
То адно прыложыць вуха,
То паслухае другім
І Сымону дзед ківае.
— Дзедку, што гэта? сякуць?
— Гэ, праява тут другая...
Ось дзе розум і марудзь...

Эгэ-ж, хлопча, у тым справа,
Што сячэ не чалавек.
Праўда, хлопчыку, цікава?
Варт зьдзіўленьня дрывасек.
І прыкінь на розум, хлопча,
Што парубак там няма,
І травы ніхто ня топча:
Так, работа, надарма. —
І дзіўны гук, няпрыемны,
Ці ён тут, ці ідзе здалёк,
Нявыразны, патаемны,
Стукне тут, адыйдзе ў бок.
Потым, выбраўшы мясьціну,
Дзесь запыніцца, гудзе.
Але глуха, бы ў судзіну;
Ходзіць рэха па вадзе.
І ўжо доўга не змаўкае!
Гак-гак! Гак-гак! Гак-гак!
Нібы дрэва падсякае
І кладзе там нейкі знак.
Потым раптам шум панёсься,
Заскрыпела штось там „крра!“
Бы пад стукам тапара
Волат-дуб стары затросься
І павольна з шумам-гукам
Стаў хіліцца ён гальлём
І за сук чапіўшы сукам,
Вобзем гухкае камлём.
— Паваліў, а дрэвы цэлы!...
Зараз зноў пачне там сеч,
Любіць, бачыш, гэта дзела,
Не шкадуе сваіх плеч. —
Праўда, зноў гудзе сякера,
Глуха, бы з-пад каранёў.
— Ну, пастой-жа ты, псявера.
Брамку ў стрэльбе дзед узьвёў,
Прылажыўся ён і бахнуў,
Бліснуў іскрамі агонь;
Як пярун, стрэл гэты трахнуў.

(Далей будзе.)

ВОКАМ ПА СЬВЕЦЕ.

IX

Падобна таму, як польскія палітычныя колы баяцца агульнага аб'яднаньня на выбары нацыянальных меншасьцяў, увесь эўрапэйскі палітычны сьвет, гэтак сама баіцца аб'яднаньня Нямеччыны з Аўстрыяй.

70 мільёнаў Нямеччына і сямі мільёнаў Аўстрыя, населены адным і тым самым Нямецкім народам, дык чаму-ж ім не аб'яднацца, навошта ім дзьве дзяржавы? Зусім і лёгічна, і зразумелым зьяўляецца ў іх імкненьне — стварыць адзіную дзяржаву. Але-ж гэта не нарукy іх суседзям. А чаму? Ды толькі таму, што, калі-б зьдзейсьнілася жаданьне Немцаў, дык тагды — нямецкая аб'яднаная дзяржава мела-бы значную сілу, а гэта было-б ня выгадна суседзям, якія старающца так ці інакш трымаць пад сваей гэгэмоніяй і Нямеччыну і Аўстрыю. Толькі дзеля таго, што не пазваляюць іншыя дзяржавы нямецкае аб'яднаньне да гэтуль ня зьдзейсьнілася. Тыя дзяржавы, якія перамаглі Нямеччыну ў часе вайны забаранілі Нямеччыне і Аўстрыі зьліцца ў адно і толькі з-за іх прымусу бачым дзьве нямецкія дзяржавы, паміма іх на гэта жаданьня.

Можна разьдзяляць народы фізычна, але-ж іх душу дзяліць нельга. Гэта і выяўляецца ў нямецка-аўстрыйскіх адносінах.

Дзе і колькі магчыма як адна, так і другая з гэтых нямецкіх дзяржаваў выяўляюць сваё жаданьне — да аб'яднаньня. Над разьдзеляным народам пануе адзіны дух і вось гэтага ніхто ня можа пераінначыць..

Пры гэтым відзім ня толькі праявы духовага еднаньня, відзім і практычны падход да фактычнага дзяржаўнага аб'яднаньня. Гэтак вось нядаўна, нямецкія прэм'ер-міністар Маркс і міністар замежных справаў Штрэзэман, прыежджалі з Бэрліну да Вены ў госьці. Як інфармавалі газэты, Нямеччына і Аўстрыя імкнуцца да скасаваньня таможанай мяжы, г. зн. зрабіць гэтак, каб тавары ішлі з Нямеччыны да Аўстрыі і наадварот бяз усякіх перашкодаў і без усякае аплаты пошлінай. Бэрлінскія гасьцей вельмі прыхільна спаткалі венскія гаспадары і была радасьць і здаваленьне абадвох прыяцельскіх аднародных старонаў. За тое-ж у тых каму ня мілае і страшнае гэтае прыяцельства выклікала трывогу і абурэньне. Асабліва францускія газэты, дык проста такі паднялі ялярм (трывогу), але-ж на жаль „бачыць вока да зубы не хапаюць"—Немцам гэта здаецца ня вельмі страшна. Так ці інакш, прыдзе пара калі Нямеччына і Аўстрыя аб'яднаюцца. Францыя іх ня ўстрымае.

Пакідаючы Нямеччыну і Францыю ў адным, хочацца сказаць некалькі слоў і аб другім, што таксама іх не мінае. Хочацца сказаць некалькі словаў аб Эльзасе і Лётарынгіі.

Гэта дзьве правінцыі, якія маюць жыхарства прыблізна 2 мільёны.

Эльзас-Лётарынгцы гаворачь сваею моваю хаця іх інтэлігэнцыя карыстаецца або нямецкай або францускай мовай. У залежнасьці ад гэтага і лічаць сябе — францускай ці нямецкай.

Гэтыя правінцыі ў працягу ўсяго часу праз нейкія пэрыяды належалі то да Францыі, то да Нямеччыны, а ў гэтым і ўся трагэдыя іх. Іх доля аналягічна нашай долі, бо і яны, як і мы некалі мелі сваю незалежную дзяржаву, але-ж з часам утрацілі яе. Цяпер, пасьля 50 гадовай прыналежнасьці да Нямеччыны з 1918 года Эльзас і Лётарынгія пасьля сьвятое вайны перашлі да Францыі па вэрсальскаму дагавору. Лёкарнскім паразуменьнем Францыі з Нямеччынай вэрсальскі трактат замацаваны. Што-ж там робіцца цяпер? А вось што, Францыя з першага пачатку хапілася за Эльзас-Лётарынгцаў і хацела „без перасядкі" афранцузіць іх. Але-ж села ў калёшу, бо выклікала толькі абурэньне з боку эльзас-лётарынгскага жыхарства.

Сярод Эльзас-Лётарынгцаў ёсьць здэнацыяналізаваныя вырадкі, якія лічаць сябе Французамі і стараюцца ўтрымаць увесь край пад Францыяй. Есьць некаторыя, што хацелі-б каб вярнуцца да Нямеччыны. Есьць і такія, якія жадаюць толькі аўтаноміі, але-ж пераважная большасьць жыхарства Эльзас-Лётарынгіі імкнецца да поўнага вызваленьня і жадае стварыць незалежную дзяржаву. За гэта і вядзецца цяпер змаганьне і барацьба.

Францускі ўрад стварыў гэтакі цэнтралізм, што ня толькі што незалежнасьці, але-ж нават і аб аўтаноміі (ня поўным, а часткавым вызваленьні) ня хоча і думаць!.. Усякія праявы незалежніцкага руху душыць і толькі... нядаўна францускі ўрад закрыў тры эльзаслётарынгскія газэты.

Але ж гэтае закрыцьцё газэтаў абсалютна не мяняе справы, нічуткі не вырашае справы на сутнасьці эльзас-лётарынгскага пытаньня. А калі так, дык ясна, што эльзас-лётарынгцы будуць змагацца з францускім урадам за свою вольнасьць і незалежную дзяржаву ўсімымі магчымымі спосабамі.

Гледзячы на сьвет шырокі і бяручы для агляду далёкія падзеі, нельга, на гэты раз абмінуць тое, што творыцца там дзе мы жывём. На гэты раз хочацца ўзяць „пад вока" падзеі ў Польшчы.

Польскі ўрад пазычыўшы грошай у Амэрыцы асыгнаваў 15 мільёнаў даляраў на закупку золата. Як пішуць газэты, дык нават ужо золата закуплена ў Англіі і прывезена ў Варшаву. З купленага золата ўрад будзе рабіць залатыя грошы. А гэтым самым, маніцца направіць фінансавае жыцьцё польскае дзяржавы. Залатая манэта — злоты, будзе мець цэннасьць прыблізна 25 капеяк, раўняючы да перадваенных расейскіх грошай.

І вось нам пастароньнім наглядчыкам здаецца, што гэтая ўрадавая камбінацыя — пераліваньне з пустога ў парожнае, гэтая работа не мае ніякае паважнае падставы, а зьяўляецца проста — забаўкаю ад бязьдзельля. Гаварыць гэтак нам дае тое, што ў працягу некалькіх месяцаў польскі замежны гандаль дае дэфіцыт — убытак. Для таго, хто не ведае, што гэта значыцца і як гэта здараецца, ня можа выклікаць ніякага ўражаньня і належнага зразуменьня... А дзеля гэтага самага пастараемся выясьніць сутнасьць справы.

Усе тыя тавары і прадукты, якія вывозяцца заграніцу дзяржавы (экспартуюцца) азначаюць — экспарт. Усе-ж тыя тавары і прадукты, якія ўвозяцца ў дзяржаву (імпартуюцца)—складаюць імпорт. І вось бывае часам так, што імпорт перавышае экспорт — знача прывозіцца тавару больш, як вывозіцца. Гэта не пажадана для дзяржавы. Не пажадана, бо тую колькасьць грошай, на якую перавышае імпорт, трэба выплаціць або заграніцнымі грошамі, або золатам.

Зробім гэтакі прыклад. Паложым, што ў Польшчу прывезена з Нямеччыны на 10 мільёнаў марак, а вывезена ў Нямеччыну на 8 мільёнаў. Знача нехапае два мільёны марак, якія трэба выплаціць, або маркамі, а калі не дык золатам. Праўда, Нямеччына можа прыняць польскія злоты, але-ж з часам, калі ў Нямеччыне набярэцца многа польскіх злотых, дык яны трацяць сваю вартасьць, ад гэтага яны танеюць. Бо заграніцаю грошы напрыклад польскія зьяўляюцца проста рэчай, якая падпарадкуецца агульнаму закону: калі на рынку больш ёсьць якога тавару, дык ён танее.

Вось чаму мы адносімся з пэсымізмам да справы купна польскім урадам золата за граніцаю. Калі і далей будзе гэтак як ёсьць, калі і далей польскі замежны гандаль будзе даваць убытак, дык гэта прывядзе да таго, што — або польскі злоты страціць сваю вартасьць, або золата з паваротам паплыве дамоў заграніцу.

Гэтакі стан дзяржаўных фінансаў ствараецца тагды, калі гаспадарчае жыцьцё дзяржавы і грамалянства не упарадкавана.

Для направы польскага фінансавага палажэньня, прыехаў у Варшаву Амэрыканец Дзьюэй, як кантроль, прадстаўнік тых банкіроў, якія пазычылі Польшчы грошай.

Зыркі.

НАВІНЫ.

— **Лекцыі ў Беларускім Інстытуце Гаспадаркі і Культуры.** У нядзелю 20 г. лістападу Старшыня Цэнтральнага Ураду Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры гр. А. Більдзюкевіч прачытаў лекцыю на тэму „Падзел грамадзкага даходу".

— **У нядзелю 27. XI гэты-ж Інстытут** ладзіць **лекцыю** на тэму „Ідэалізм, русыцызм і ідэя", якую прачытае гр. П. Каруза, ў новым памешканьні Інстытуту Вострабрамская вул. № 8, пам. 1. Пачатак з гадз. 7-ай увечары.

— **Адказ на прывітаньне.** У адказ на прывітаньне Чэхаславацкага Народу са сьвяткаваньнем 9-ці ўгодзьдзеў свайго вызваленьня, старшыня Беларускага Пасольскага Клюбу атрымаў ад Чэхаславацкага пасла ў Варшаве пісьмо гэтага зьместу:

„Пане Пасол! Прашу Вас прыняць, і адначасна перадаць усяму Клюбу маю ветлівую падзяку за Вашыя добрыя пажаданьні з прычыны нашага народнага сьвята. Подпіс пасла (не разборчывы)".

— **Ізноў не патрэбна пішацца.** Пішучы справаздачу аб паўлюкевічаўскім зьездзе газэта „Праца" не забылася і аб паслох Ярэміч у і Рагулі. Мімаходам і іх успамянула, не таму што паслы Ярэміч ды Рагуля далажыліся штоколечы да зьезду, а толькі таму, што на зьезде нехта з рэдакцыі „Працы" бачыў... сэн. Назарэўскага. Якую адказнасьць можна пакласьці за сэн. Назарэўскага, на паслоў Ярэміча і Рагулю ведае толькі дасьціпная рэдакцыя „Працы". Усім вядома, што сэн. Назарэўскі не малое дзіця, а паважная асоба, дык і можа адказным быць сам за сябе. Ня ведае гэтага толькі „Праца", бо каб ведала, дык не ўзвальвала-б адказнасьці на інш. за „віну" с. Назарэўскага.

— **Новы курс беларускай „Працы".** Беларуская газэта „Праца", якая да гэтага часу трымалася апазыцыйна да польскага ўраду, раптам перамяніла курс і пачала пісаць прыхільна да сучаснага польскага ўраду:

Для прыкладу падаем наступную выпіску з № 6 „Працы": **„На палітычным гарызонце нашай Рэчыпаспалітай пачынае ўсё болей і болей праясьняцца".**

Адкуль і які ветрык павеяў на „Працу" у сэнсе таго, што яна прызнала сваею польскую дзяржаву дагледзець ня трудна.

Справа ў тым, што цяпер заўладалі „Працай" Палякі з „Кур'ера Віленскага", якія, самі аб сабе, хоць і беларускімі словамі і рукамі, у тым самым нумары „Працы" напісалі: „У больш менш прызвайтым ў аднашэньні да меньшасьцяў — з усіх штодзенных часопісяў у Вільні „Кур. Віленскім", дзе мае пэўныя ўплывы група маладых вучоны хбеларусаў польскай культуры, зьмешчаны чаловы артыкул аднаго з іх — гр. С. В.".

Ня думайце што „Кур'ер Віленскі", якаянебудзь гэтак званая „камунізоўчая" газэта. Зусім не! Гэта-той „Кур'ер" які цалком адданы ўраду маршалка Пілсудскага і які найбольш уплываў на лiквідацыю „Грамады". Вось чаму і дзіўна, што безпартыйная „Праца" з працоўнаю ідэалёгіяй прыхілілася да таго ўраду, якога абдараюць сваім патрыманьнем і абшарнікі ды наагул уся польская буржуазія.

Ведаем і тое, што гр. С. В. — Паляк. Чаму-ж яго называюць — Беларусам? Хіба толькі дзеля таго, што ён жыве на Беларусі!... А калі так, паны з „Працы", калі польская Рэчпаспалітая стала для вас — вашаю, і калі для вас ад гэтага праясьнела, дык гр. С. В. называйце — віслаўхім беларускім Паляком і... толькі. Бо Беларусам, прызнайце рацыю, ён яшчэ не зрабіўся...

Гаспадарскі аддзел.

Як выбіраць малочную карову.

Часта даводзіцца бачыць на кірмашох, як сяляне аглядаюць кароў, шукаючы сабе, як кажуць „малака". Доўга абглядваюць, лапаюць, ціськаюць кароўку, але звычайна, аглядваюць ня тое, што трэба, але на што паказвае прадавец, які хрэсьціцца, божыцца, што яго кароўка, каб яму і век з такімі звекаваць, а прадаўшы шукай ветру ў полі. Каб карова на прадаж лепі выглядала, яе ня дояць два дні, поячь пойлам і наводзяць „кірмашовы выгляд". Прывёўшы гэтакую карову дамоў, з яе няма ні малака ні таго выгляду, які яна мела на кірмашы. Каб прыйсьці на дапамогу нашым сялянам, я ў гэтым нарысе хачу падзяліцца сваей практыкай у выбары кароў.

Найвыразьнейшыя адзнакі малочнасьці каровы будзе вымя — гэта пасудзіна, дзе зьбіраецца малако. Добрае вымя напогляд будзе вялікае, мяккае. Лапаючы рукамі за такое вымя, ня знойдзеш чагосьці цьвёрдага, што ня будзе высьлізгоўвацца з-пад пальцаў. Цьвёрдае вымя, хаця і вялікая — прыкмета дрэнная для малочнай каровы.

Іншы раз бывае, што карова першага ацёлу мае і малочнае цьвёрдае вымя. Тады трэба аглядаць іншыя азнакі.

Вымя малочнае каровы павінна добраападаць пасьля даеньня і мае на паверхні шмат жылаў, то грубых як вяроўка, то тоненькіх, як шнурочкі. На малочным вымені добра выдзяляюцца дзьве жылы, якія ідуць удоўж вымені з аднаго і другога боку ды сходзяцца каля пупа у „малочную крыніцу". Малочнай крыніцай называюць невялікую ямку пад брухам, у якую ўваходзяць жылы. **Чым большая крыніца, тым карова малачнейшая.**

Добра, калі вымя расьце аднакава роўна назад і наперад; дойкі расстаўлены шырока і па магчымасьці на аднолькавым працягу адна ад другой.

Бывае, што ў маладых кароў усе дойкі высоўваюца наперад, асабліва, калі вымя напоўнена малаком. Гэта зьявішча ня трэба лічыць за брак малочнасьці каровы, бо з гадамі дойкі падаюцца назад.

На выгляд дойкі не павінны быць грубымі і даўгімі; у версе трохі таўсьцей, а ўнізу танеі. Тоўстыя ды кароткія дойкі тугія бываюць пры даеньні, хаця часта такія дойкі паказваюць на малочнасьць каровы. Доўгія і тонкія дойкі ў каровы таксама непажаданы, бо з такіх доек часта цячэ малако само.

На вымені і дойках не павінна быць барадавак. Добра, калі вымя зусім голае. Грубая валасістасьць вымені ёсьць брак.

У малочнай каровы задняя частка вымені — **запас** добра выдаецца назад паміж нагамі.

Вершы на часе.

* * *

I як, аб чым тут лятуцець,
Калі ня міла жыць на сьвеце,
Калі ня трэба мне глядзець
На ўсё што дзеецца... Эх дзеці!
Няўжо ніхто ня бачыць з вас,
А калі так, няўжо ня чуе
I ў бок той вочы ня скіруе
Скуль ночка сунецца на нас?!
Няўжо паны „павадыры“
Вы як да сюль—і дальш з гары
I паасобку і ў хаўрусе
На справы Маці Беларусі
Праз пальцы будзеце глядзець,
Пакуль і ночка западзець?...
Калі ідэя вас жывіць,
Тады скажу—даволі! годзі!
У сварцы між сабою быць,
Тады адкрыйце дзьверы згодзе!
Пара здаецца зразумець,—
Што ў адзінстве, што ў згодзе сіла,
Асобна—што-б вы не рабілі,—
Ніхто з вас „возу“ не скранецъ!
Хоць з сілы лезеце вы ўсе,
Ды ўсё дарма, Браты мае!
Пакіньце гэтыя змаганьні
Задайце лепш сабе пытаньні—
„А што тагды—як прыдзе ноч,
Як цемра шлях схавае з воч?..“
Гэй, годзі ў сварцы жыці вам!
I сіл і часу не марнуйце
Дык чуйце, я вам раду дам,
А вы за ёй ісьці спрабуйце:
Табе „рак“—трэба шлях зьмяніць
Ты мусіш першы йсьці на ўгоду—
Цягні-ж „воз“ разам з „шчукай“ ў воду
Бо й ты—ў вадзе-б мог толькі жыць!
А „лебедзь“—кінь ты гэты „воз“
Бо да таго ты недарос,
Каб гэты „воз“ цягнуць у хмары
Табе не ўзняць такой цяжары.
Дык лепш аб ім і думаць кінь
Ды і ляці туды адзін.

Яснавід.

ПАЧАТАК ЗІМЫ.

Нявідомаю рукою
Разаслана коўдра—бель,
Што схавала пад сабою
Шэра-чорную пасьцель.
Разіць вочы бель срабрыста,
Аж на небе б'е адсьвет,
Гладка ўсюды, ўсюды чыста...
Адрадзіўся, быццам, сьвет.
Глянь на поле—аднастайна,
Межаў з быльнікам—не знаць
Толькі груды нязвычайна,
Нібы гузікі, сядзяць.
Чорным шлякам лес маўклівы
Азначае небасклон
Ды гаёчак сіратлівы,
Бы кутас, тырчыць пры ём.
Быццам пацяркі, радочкам
Хаты бедныя стаяць,
Тонкім шэрым паясочкам
Частаколы іх краймяць.
Цішыня! Бы ўсё сьвяткуе...
Нібы, цуд вялікі чціць...
Цішыня! Бы ўсё начуе
I пад коўдрай-бельлю сьпіць.

Улад. Ініцкі.

Гэты запас павінен быць прыблізна каля 7 цаляў.

Вось галоўныя прыкметы малочнае каровы, на якія раю зварачваць нашым гаспадаром больш увагі. **Гаспадар.**

Дзесяць запаведзяў для даільшчыцы кароў.

1) Даі кароўку ня двама пальцамі, а ўсей рукой.

2) Перад даеньнем вымый добра свае рукі і вытры мокрым ручнікам вымя каровы.

3) Першыя каплі малака не даі ў пасудзіну.

4) Даі кароўку начыста, калі яе ня хочаш папсаваць.

5) Абходзься з кароўкай лагодна.

6) Унікай крыку і шуму пры даеньні, бо кароўка дасьць менш малака.

7) Не даі кароўку ў часе кармленьня, бо яна ня можа разам выконваць двух прац: пераатраўліваць корм і выпрацоўваць малако.

8) Падаіўшы кароўку вытры вымя і дойкі насуха ручніком.

9) Ня трымай малака доўга ў хлеве, каб яно не ўцягнула ў сябе хлеўнага паветра.

10) Даі кароўку заўсёды ў раз вызначаны час. **Гаспадар.**

Весткі з Краю.

„Русскій дѣятель“

Нашы Баранавічы на Беларусі—як-бы які востраў... Мала было чутна аб „Грамадзе“ яшчэ менш аб „Сельзаюзе“ і „Хадэцыі“. Словам—на беларускасьць скупа, але за тое на расейшчыву аж надта багата. Шырокую працу на Баранавіцкім абшары распачала расейская арганізацыя РНО. (Русское Народное Объединеніе). Трэба аддаць слушнасьць працавітасьці некаторых паасобных асобаў, як, напрыклад, Аляксандру Аляксандравічу Арлову. Чалавек гэты не мае супакою ані ў дзень, ані ў ночы. Ён і сэкрэтарствуе і дае лекцыі, сьцягае падаткі (бо ў магістраце служыць). Усюды, дзе ідзе аб актыўнасьці расейскага чалавека сярод расейцаў—А. А. Арлоў там. Расейцы яго працаю не нахваляцца. Але мы, беларусы, гледзячы на працу Арлова, сумна ківаем галавою і многіх рэчаў не разумеем... Не так даўно яшчэ, Арлоў быў выведоўцам польскае паліцыі, шпікаваў у Вільні сярод Беларусаў, потым у Стоўпцах, Івенцы, на Палесьсі і г. д. Не адзін дзесятак людзей праз яго ласку пакаштаваў вастрогу і пабразгаў кайданамі. На баданьнях, палітычная паліцыя чытае велізарныя томы усялякіх даносаў, напісаных рукою Арлова. Ён усё знае і ведае, выкрывае сьпіскі й змовы.... За паўзлотку і кварту гарэлкі ён прыме ўсякі заказ „вывесьці на чыстую ваду чалавека“. Нават, як гавораць, і свайго начальніка, старшага сышчыка ўвапхнуў у вастрог. У працы Арлова могуць быць дзьве магчымасьці: альбо Арлоў і ўся расейская арганізацыя ў Баранавічах РНО. ёсьць адно і тое самае, „Единая, недѣлимая“, альбо Арлоў напрактыкаваўшыся на беларусах распускае свае цянёты і на расейцаў.

Ой, глядзі РНО., каб цябе Арлоў не пацягнуў на дно. Сноўскі.

Трымайся Беларус.

Ніжэй зьмяшчаем ліст з пастаўскага павету, які шмат аб чым гаворыць. Ужо вылазяць з нораў рожныя прыяцелі нашага народу і як заўсёды ды на перад пнуцца тыя, якія найбольш душылі ў часе пасьля выбараў 1922 г. Выходзяць на форум ізноў тыя „вызваленцы“, якія ўвесь час вызвалялі наш народ ад вольнасьці, зямлі і школы, дарачы нам — вастрогі, асаднікаў ды чужацкую школу.

Вось што піша аб іх пастаўскі селянін.

„Як відаць надходзяць выбары і трэба было-б распачаць працу сур'езна. Многа ўжо набралася „przyjacielów“ нашага сярмяжніка і што раз прыбаўляецца, а асабліва ў апошні час сялянства наша стараюцца зводзіць з толку „Towarzystwem Kultura“, каторае на 6-га г. месяца ладзіць у Вільні зьезд, на які шырока запрашае Беларусаў абяцаючы зьніжку білета. А адзін з кіраўнікоў „Культуры“ адв. Рачкевіч вызваленец, які пусьціў у наш павет сваіх некалькі інструктароў, удзяляе безплатна праўных парад для ўсіх тых, хто да іх запішацца.

Таксама Партыя Працы, карыстаючыся тым, што ёсьць янаўрадовая, сьпешна творыць гмін. колы робячы сабраньні ў гмінных урадах, але ўсё гэта нястрашна, калі мы прыступім к рабоце. Толькі адно можа пашкодзіць гэта (калі так сталася) павялічэньня Пасольскага Клюбу скампрамітаванымі ў нашым павеце пасламі (разумеецца Шакун і Шапель). А. Т.

Аб школе.

(в. Зарэчча і Малеўшчына Нясьвіскага павету).

Яшчэ ў мінулым годзе сяляне вёсак Зарэчча і Малеўшчына падалі школьнаму інспэктару нясьвескага павету 36 дэклярацыяў на 53 дзяцей. Здавалася, што ў выніку гэтага павінна была быць адчынена беларуская школа ў памянёных вышэй вёсках. Але вышла не так. Школьны інспэктар усякімі спосабамі стараўся зьменшыць лік пададзяных дзяцей, і пры помачы панскіх падлізьнікаў і несьвядомых бацькоў дапяў гэтага. Былі паданы дэклярацыі ў другі раз! I вось перад першым гэтага месяца была атрымана папера ад школьнага інспэктара, якая кажа, што „pozostaje w szkole język polski, a prawo na białoruską szkołę upłynęło“. Да гэтае прыкрасьці прыбілася яшчэ і другая, бо замест 53 дзяцей, на якіх падавалі дэклерацыі ў мінулым годзе, у нас аказалася толькі 39, а рэшта... забракаваны!

Ці-ж гэта праўда, што ў нас не хапае аднаго дзіцяці да кампляекту беларускае школы? Калі трэба аднаго, то мы яшчэ дабавім дзесяць, але дайце нам нашу беларускую школу!

Сялянін.

Аб нашых шкалярох.

Ужо абрыдзела пісаць і чытаць аб польскай школе і яе няшчасных шкалярох, якія ходзяць да яе пад прымусам па пяць, шэсьць гадоў і... нічагусенька ня ведаюць. Калі пагледзім на гэтых шкаляроў, дык сэрца ные, ные... Што з іх будзе? Якая карысьць ад іх будзе нашай бацькаўшчыне?—вось пытаньні, якія не даюць супакою ні днём ні ноччу. Як бы ні была дрэнная расейская школа, але ўсё-ж такі граматы вучыла. За тры гады вучэньня дзіця ведала рахункі, ведала пачаткі географіі, Закону Божага і г. д.

А цяпер што?—Нічога! Ведаюць толькі як зрабіць якую-кольвек цацку з паперы... Прайдзіце з канца ў канец усю Грыцэвіцкаю гміну і вы ня знойдзеця ніводнага вучня польскае школы, які-б ведаў рахункі, ці напісаў-бы хоць адрэс на канвэрцэ...

Вось як вучацца нашыя дзеткі ў польскіх школах. Даўней, дык хоць Бога баяліся нашыя дзеці, а цяпер пра Бога не гамані, нават забыліся ўжо і маліцца Богу! А, праўду кажучы, хто іх навучыць маліцца? Мо', скажэце, бацькі? Бацькі самі ня ўмеюць маліцца, а поп наш зусім аб гэтым і ня думае.

Бацькі! Годзі пазіраць, як калечаць нашых дзетак! Дамагайцеся сваей роднай, беларускай школы! Падавайма дэкляацыі школьнаму інспэктару ў Нясьвіжы! Бацька.

Аб Іване мудрым.

Ад самага пачатку істнаваньня польскае ўлады, аж да гэтага году у вёсцы Крынках, Стаўпецкага павету, быў солтысам Захар Кушаль. Чалавек ён быў ня кепскі, хоць стараўся дагаджаць войту.

У гэтым годзе захацелі мы новага солтыса, ну й выбралі Івана Мудрага. У скорасьці пасьля выбараў сталі папраўляць у нашых ваколіцах дарогі. Надумаліся і мы папраівіць кусок дарогі ў Крынках. Падалі просьбу. Цераз 2 тыдні прыехаў інжынер, агледзіў тую дарогу і... паехаў. Мы думалі—прапалі нашыя стараньні. Але не! Інжынер прыслаў дзясятніка і пачалі правіць. Сяляне хутка адбылі свае павіннасьці па наказах гміны, але дарогі крыху асталося незаконачанай. Асталася-ж да гэтага неадбытая дарожная павіннасьць і паном. Але дзе бачым, каб пан правіў дарогу, калі ёсьць панскія падлізьнікі.

Пабываўшы ў гміне Мудры сабраў сялян і сказаў, што войт даў загад выгнаць усіх сялян з падводамі і закончыць дарогу. Загад, дык загад! Сялянам прышлося працаваць... на паншчыне, бо як яны адбывалі павіннасьць па наказах, дык імі камандаваў дзесятнік, а як Мудры пастараўся, то над сялянамі стаяў пан. Як там не было, а Мудры атрымаў ад пана кусок сенажаці, як гавораць, людзі за тое, што „вымудраваў“ пана ад дарожнае павіннасьці.

Янка Праўдзін.

Асадніцкая прывілея.

(в. Сяменчыкі, Дзісьненскага пав.).

3-га лістапада г. г. у нашую вёску прыежджаў асаднік. Ехаў ён, як добры пан на пары коней, а за ім бегла аж трое сабак.

Каля вёскі на пашы хадзілі гусі Базыля Сапея. Сабакі напалі на гусей і давай гуляць з імі, вядома, пасабачаму. Як бачыш, адна гусь была задушана... Ня ведама, чым кончылася-б гэтая гульня, каб не прыбеглі суседзі і не адбілі сабак ад гусей... А асаднік едзе сабе і толькі ўсьміхаецца...

Вось, браточкі, якія парадкі! Калі сялянін мае сабачку з ката вялічынёю, дык павінен яго трымаць на ланцугу. Калі-ж, часам сарвецца ён і пройдзе паліцыянт — то і чакай карнага наказу ад старасты — гатуй 3 злоты.

А як у асадніка трое сабак бадзяюцца і душаць сялянскіх гусей — то гэта нічога.

Позны падпішчык.

Пісьмо ў Рэдакцыю.

Паважаны Гр. Рэдактар!

Ласкава просім зьмясьціць у Вашай паважанай часопісі наступнае:

„Урад Беларускага Студэнскага Саюзу згодна з пастановаю агульнага сходу з дня 20 лістапада 1927 г. сцьвярджае, што Беларускі Студэнскі Саюз зьяўляецца сябрам і належаць да студэнскай арганізацыі А. Б. С. А. (Аб'яднаньне Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў).

Старшыня **Т. Куніцкі.**

Сэкрэтар **С. Станкевіч.**

НАШАЯ ПОШТА.

Сьлёзнавокаму—Вашыя вершы перадалі ў „Biełaruskuju Krynicu“. Адрэс „В. К.“—Людвісарская 1—19.

Рэдактар і выдавец А. Герасімчук.

Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.